

Financovanie podnikania s energetickými zdrojmi prostredníctvom tollingu

Adriana Csikósová¹, Katarína Čulková, Martina Pašková a Martina Ďurková

Financing of business with energetic sources through tolling

Many firms that have in present time difficult financial problems are not successful during finding of new sources for financing of their activity. Banks do not provide credits for such problematic firms; investors are choosing only the firms that fulfill very sophisticated conditions. Situation at the other ways of financing is similar. Solution for such seemingly inconclusive situation can be financing through tolling mechanism. Tolling means using of additional foreign sources for financing of the business, that bank (or financing institution) does not provide to the individual business maker, but to the tolling institution, and consequently it is obligatory to pay back provided means to the financing institution.

Presented article describes possibilities of financial sources obtaining through tolling for area of business with energetic sources in conditions of Slovak republic.

Key words: alternative financing, tolling, energetic sources

Úvod

Slovensko ako jeden z členských štátov EÚ je súčasťou širšieho hospodárskeho priestoru a politického zoskupenia. Energetická politika Slovenska je takto úzko previazaná s energetickou politikou Európskej únie, ale aj s vývojom ponuky a dopytu po energetických zdrojoch vo svetovom hospodárstve. Výsledkom tejto politiky je makroekonomická stabilita, modernizácia národného hospodárstva, vysoké tempo ekonomického rastu a integrácie do EÚ. Vďaka tomu sa podnikanie obracia smerom k environmentálnym výzvam, ako je kvalita ovzdušia, klimatické zmeny a manažment zdrojov, na príležitosť pre regionálny rozvoj prostredníctvom investovania do regiónov a miest, príležitosť pre prácu, zníženie výrobných nákladov, rast konkurenčných výhod apod.

Avšak tento cieľ nie je možné dosiahnuť bez potrebných finančných mechanizmov, podporujúcich efektívne a environmentálne podnikanie s energetickými zdrojmi, ktoré je náročné na finančné zdroje. Klasické finančné zdroje sú obmedzené, preto je v súčasnosti možné využívať pre financovanie podnikania s energetickými zdrojmi rôzne operačné programy v rámci štrukturálnych fondov, rozličné špecializované dotácie financované z prostriedkov štátneho rozpočtu, či medzinárodné programy a fondy.

Ak podnikateľ nedostane potrebný úver, nezostáva mu iné, než hľadať iné zdroje pre financovanie svojich potrieb. Tieto môžu umožniť vstup partnera do firemnej štruktúry alebo odpredať časť majetku, prípadne si individuálne požičať od fyzických osôb, napríklad od spoločníka, akcionára či člena vedenia firmy. Jednou z metód financovania energetických zdrojov je aj financovanie prostredníctvom tollingu. Tento spôsob ponúka spoločnosti získať potrebné peňažné prostriedky aj v prípade nedôvery banky.

Zhodnotenie vhodných zdrojov financovania podnikania s energetickými zdrojmi

Financovanie podniku je proces získavania kapitálu, s ktorým podnik hospodári a s pomocou ktorého vykonáva svoju podnikateľskú činnosť, pričom veľkosť a štruktúra tohto kapitálu je daná finančnými zdrojmi, z ktorých sa kapitál sústreďuje. Z týchto zdrojov podnik financuje svoje, ktoré vznikajú pri založení podniku alebo vyplývajú z jeho činnosti a ďalšieho rozvoja.

Základným rozdelením zdrojov financovania je rozdelenie na vlastné zdroje a cudzie zdroje financovania. Pri výbere vhodných zdrojov financovania platia ako základné kritériá ekonomická udržateľnosť a ekonomické možnosti. Ekonomické možnosti hodnotia množstvo voľných vlastných zdrojov, veľkosť rozpočtového prebytku/deficit (minulý, plánovaný), splátky návratných zdrojov (súčasných, budúce), príjmy z podnikateľskej činnosti, plánované (rozvojové) aktivity, parametre a možnosti pre využitie grantových schém ako aj možnosti výberu zdrojov financovania [1,6].

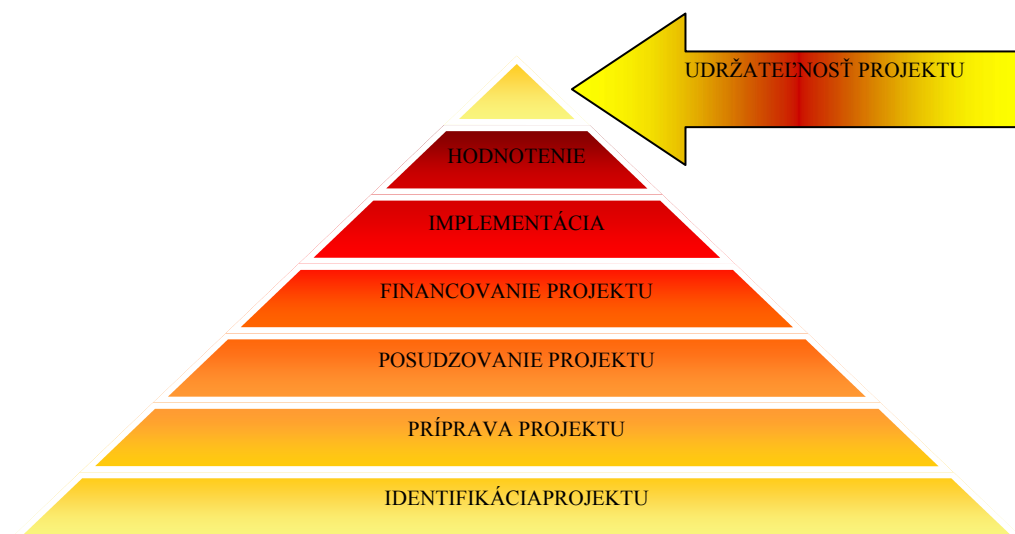
Pri podnikaní s energetickými zdrojmi môže spoločnosť uvažovať o rôznych spôsoboch financovania. K bežným metódam patria napr. bankový úver, lízing, finančné prostriedky získané na kapitálovom trhu –

¹ prof. Ing. Adriana Csikósová, PhD., doc. Ing. Katarína Čulková, PhD., Ing. Martina Pašková, Ing. Martina Ďurková, Ústav podnikania a manažmentu, Fakulta Banictva, ekológia, riadenia a geotechnológií, Technická Univerzita v Košiciach, Letná 9, Košice, adriana.csikosova@tuke.sk, katarina.culkova@tuke.sk, martina.paskova@tuke.sk, martina.durkova@tuke.sk
(Recenzovaná a revidovaná verzia dodaná 23. 5. 2011)

emisie akcií, vlastné prostriedky investora, dodávateľský úver ako aj dotácie z fondov. Za grantové zdroje financovania môžeme označiť štrukturálne fondy, štátne programy, bilaterálne programy, environmentálny fond (zvýhodnený úver), rakúsky program financovania projektov EE a RES v prihraničných regiónoch a IEE programy – programy Intelligent Energy Europe.

V množstve prípadov sa výsledné financovanie rieši ako kombinácia spomínaných možností. V prípade spolufinancovania prostredníctvom banky môže štruktúra financovania, ktorú banka vyžaduje pri poskytnutí požadovaných finančných prostriedkov pozostávať z pomeru vlastných zdrojov pri vstupe do projektu v závislosti od parametrov a typu projektu, z kombinácie s EU fondmi, kde je možné pred financovanie nenávratného finančného príspevku (NFP) a taktiež možnosť refinancovania časti vlastných zdrojov po nábebovej fáze projektu.

Výsledná štruktúra financovania však musí spĺňať minimálne dve základne podmienky. Plne pokrytie zriaďovacích (jednorazových) nákladov, čiže cenu projektu a umožnenie splácania týchto finančných prostriedkov z finančných výnosov projektov. Cenou projektu pri podnikaní s energetickými zdrojmi rozumíme náklady spojené s prípravou projektu a priame investičné náklady [7].

Obr. 1. Projektový cyklus [vlastné spracovanie].
Fig. 1. Project cycle [own elaboration].

Príprava a výber vhodnej metódy financovania podnikania znamená podrobné rozpracovanie, vrátanie finančnej a inštitucionálnej analýzy a vyčíslenie dopadov na životné prostredie. Hodnotenie výberu vhodnej metódy financovania znamená posúdiť rozsah podnikateľskej aktivity, rozpočet, konkrétne činnosti rozvrhnuté na časový harmonogram, personálne obsadenie a prepracovať všetky oblasti podnikateľskej činnosti, či daného energetického zdroja a vymedzenie jeho rizík a nástrah do najmenších detailov.

Pri posudzovaní, či vybraná metóda bude efektívna je potrebné odpovedať na otázky týkajúce sa úspechu implementácie, efektivity projektu, jeho prínosu vo vzťahu k regionálnym, národným a európskym prioritám, čiže predpoklad udržateľnosti projektu. Udržateľnosť projektu v tomto prípade znamená pokračovanie projektu i po vyčerpaní finančnej dotácie. Pokračovaním projektu je i aktivita, ktorá nemusí mať rovnaký obsah, ale je priamym výsledkom projektu. Výber metódy ovplyvňuje tiež nástroj štrukturálnej politiky, ktorý sa daná spoločnosť rozhodne využívať [1,6].

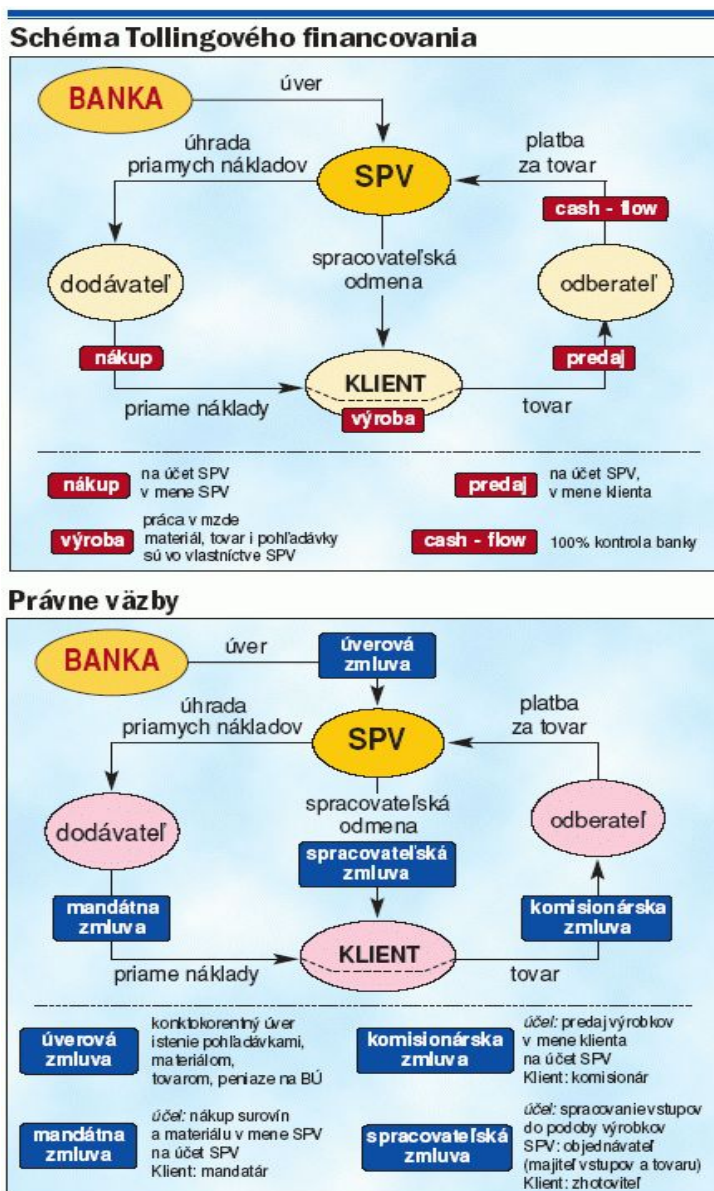
Financovanie prostredníctvom tollingu

Podnikanie s energetickými zdrojmi je značne finančne náročné, preto ponúkané finančné prostriedky mnohokrát nestačia a mnoho firiem, ktoré sa v súčasnej dobe nachádzajú vo finančnej tiesni, je pri hľadaní nových zdrojov financovania neúspešných. Banky spoločnostiam s finančnými problémami úver neposkytujú, investori si vyberajú len firmy, ktoré spĺňajú veľmi náročné podmienky a u ďalších možností financovania to prebieha podobne. Riešením tejto zdanlivo bezvýchodnej situácie však môže byť metóda financovania spoločnosťou pomocou tollingového mechanizmu.

Pri použití financovania prostredníctvom tollingu vstupuje medzi výrobcov a konečných odberateľov výrobkov tollingová spoločnosť. Táto tollingová spoločnosť s výrobcom uzavrie tzv. tollingovú zmluvu a sama si v banke požiada o úver. Následne si za peniaze z bankového úveru začne od dodávateľov nakupovať materiállové a energetické vstupy, z ktorých si u výrobcov nechá za spracovateľskú odmenu vyrobiť hotové výrobky. Vyrobený tovar si tollingová spoločnosť sama predá odberateľom.

Tolling využíva dodatočné cudzie zdroje financovania, ktoré financujúca inštitúcia (napr. banka) neposkytne priamo výrobcovi, ale inému subjektu (tollingovej spoločnosti). Tieto poskytnuté prostriedky sú tollingovou spoločnosťou následne použité na nákup materiálových a energetických vstupov od dodávateľov a na spracovateľskú odmenu výrobcovi. Hlavnou výhodou tollingového mechanizmu je získanie finančných prostriedkov, bez toho, aby podnikateľovi hrozilo akékoľvek nebezpečenstvo prípadného konkurzu. Vlastníkom vstupov a výrobkov totiž už nie je výrobca, ale tollingová spoločnosť.

Nasledujúca schéma ilustruje existujúci trhový potenciál a preverená klientela s pozitívnymi skúsenosťami s tollingovým financovaním a partnermi/akcionármi OSIN Financial, a.s. [2,5].

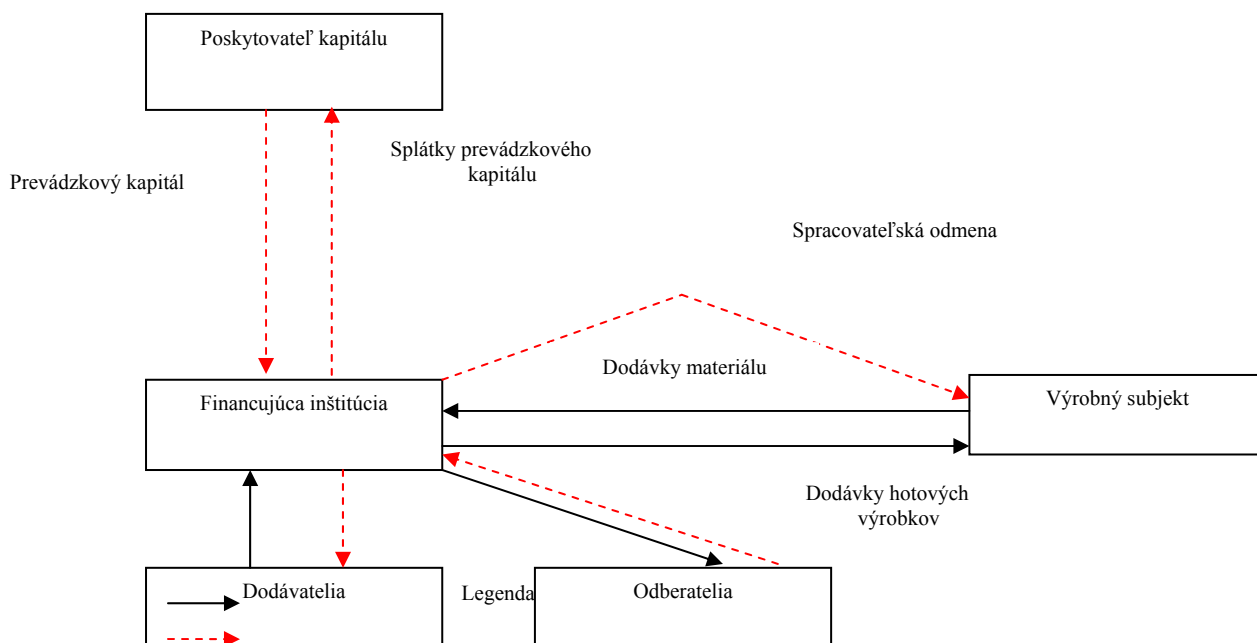
Obr. 2. Schéma financovania prostredníctvom tollingu [4].
Fig. 2. Scheme of financing through tolling [4].

Medzi ďalšie prednosti financovania prostredníctvom tollingu je zachovanie vzťahov výrobcu s dodávateľom i odberateľom, kde sa mení iba právny základ.

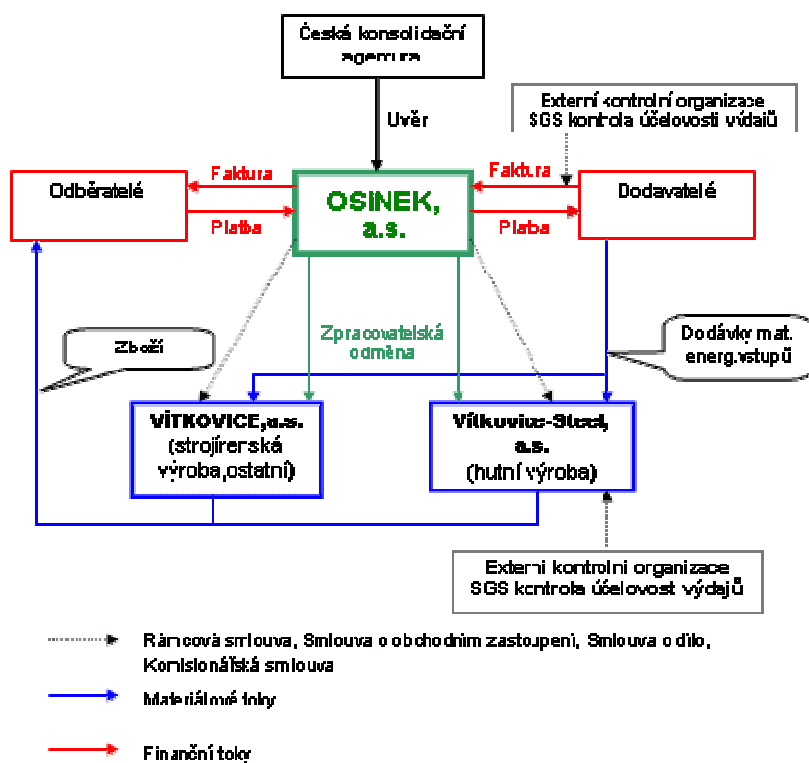
Tollingové financovanie je financovanie pomocou pracovného kapitálu, zabezpečujúce. Je málo známa, ale účinná (pre financovaného) a zisková (pre financujúceho) finančná služba, ktorú si ako prvá v Európe vo väčšej miere v roku 2000 osvojila spoločnosť Osinek, a.s. pre revitalizáciu strojárenského hutného podniku Vítkovice.

Pri tollingovom financovaní, alebo poskytovaní pracovného kapitálu, OSIN Financial financuje výrobný program svojich klientov buď formou priameho odkúpenia výroby ešte pred jeho zahájením, prípadne inými formami financovania výroby – vstupov a výstupov. Dokončenú výrobu predáva ďalej na vlastný účet

zákazníkom klienta a klientovi poskytne plnenie nad rámec vstupných výrobných nákladov formou tzv. tollingového poplatku. Jedná sa o formu práce v mzdze.

Obr. 3. Finančné a hmotné toky pri použití tollingu [5].
Fig. 3. Financial and material flows using tolling [5].

Obr. 4. Ilustrácia obehu finančných a hmotných prostriedkov pri použití tollingu v spoločnosti Vitkovice [4].
Fig. 4. Illustration of financial and material tools flow during tolling using in Vitkovice company[4].

Takto poskytovaný pracovný kapitál je nominálne o niečo drahší, než štandardne poskytované bankové produkty. Viac menej rada klientov OSIN Financial, i keď majú kvalitný výrobný program, podpísané kontrakty a viac než adekvátne zaistenie, sú napríklad na strope svojej úverovej angažovanosti alebo z iných dôvodov nemôžu získať štandardné bankové nástroje. Sú preto ochotní podstúpiť správu pracovného kapitálu tollingová spoločnosť.

Banky nemôžu poskytovať pracovný kapitál v pravom slova zmysle, čím v rámci zaistenia rizík dochádza k vlastníctvu nedokončenej (i keď často fiškálne likvidnej) výroby. Banky majú rovno dané striktné pomery od národnej banky (NB) čo do počtu a veľkosti pôžičiek ako vlastných, syndikovaných alebo formou kontokorentov. Bežne nefinancujú podniky, ktoré majú stiesnené hospodárske podmienky a výsledky i za predpokladu, že majú kvalitný výrobný program a potvrdené zákazky [3,4].

Zisk pri tollingovom financovaní plynie z rozdielu medzi vstupnými nákladmi (nákupné ceny pre výrobu – materiál, energie, služby – a dohodnutá odmena, resp. tollingového poplatku) a príjmom z predaja a z rozdielu medzi cenami pre vstupy a výstupy, cenami pre dodané produkty odvodené od úrokov vzniknutých z alokovaných zablokovaných zdrojov po dobu trvania zmluvy do odberu hotovej výroby zo strany zákazníka.

Celkové marže pre investorov sú zdôvodniteľné. Neporovnateľnou výhodou je likvidita investície, jej bezpečnosť a s tým súvisiaci prehľad o relevantných tržných sektoroch. [3,4]

záver

V predkladanom článku sme poukázali len na jednu z možností financovania podnikania pre energetické zdroje. Treba však poznamenať, že použitie tollingového mechanizmu nie je vhodné iba pre spoločnosti vo finančných problémoch. Môžu ho taktiež použiť firmy, ktoré sú síce bez finančných problémov, ale i napriek tomu im banka odmieta poskytnúť úver. Tieto spoločnosti si prostredníctvom tollingu môžu presunúť vlastníctvo materiálových a výrobných zásob na tollingovú spoločnosť a týmto krokom vďaka razantnému zlepšeniu takmer všetkých bankových ukazovateľov následne získať od banky úver.

Každý spôsob podnikania s energetickými zdrojmi má navyše svoju špecifickú finančnú štruktúru. Zjednodušene povedané, skladá sa z vlastných zdrojov spoločnosti, čo predstavuje equity – zisk, pôžičky od spoločníkov a z cudzích zdrojov, ktorým je úver. Ich vzájomný pomer je vždy kompromisom, ktorý je akceptovateľný pre obe strany. Takisto majú naň vplyv aj poplatky jednotlivých zložiek financovania. Vo všeobecnosti však platí zásada, že pri ekonomicky udržateľných projektoch je lepšie uprednostňovať vždy komerčné zdroje.

Príspevok je čiastkovým výstupom grantovej úlohy VEGA, č. 1/0124/10 „Strategické riadenie regiónu zohľadňujúce environmentálny a sociálny aspekt trvalo udržateľného rozvoja“.

Literatúra - References

- [1] Konceptia využívania obnoviteľných zdrojov energie, (schválená uznesením Vlády SR č. 282 z 23. apríla 2003), s. 26-30, Bratislava.
- [2] <http://www.finance.cz/zpravy/finance/113574-tolling-zachrani-firmu-pred-bankrotem/>
- [3] <http://www.finance.cz/zpravy/finance/67884-financni-problemy-firem-vyresi-tolling/>
- [4] <http://www.osinfinancial.com>
- [5] <http://www.financnymanazment.sk/2009/5-2009-1/Vyuzitie-tollingoveho-financovania-pri-problemech-s-likviditou-podniku/>
- [6] Lauko, M.: *Financovanie energetických projektov*, Ekonomická Univerzita v Bratislave, Bratislava 2009, Dostupné na internete: http://www.cevo.sk/fileadmin/user_upload/documents/ProgresivnaEnergetika/Marcel_Lauko_financovanie.pdf
- [7] Energetická politika SR: Dostupná na internete: <http://www.economy.gov.sk/energeticka-politika-sr-5925/127610s>
- [8] Teplická, K.: *Ekonomické nástroje podpory environmentálnych projektov*. In: *Ekonomika a Manažment*. Roč.3, č.2 (2006), s.94-104. – ISSN 1336-3301.
- [9] Michalíková, E.: *Alternatívne formy informačných zdrojov v samospráve*. In: *Teória a prax verejnej správy*, Zborník z vedeckej konferencie, FVS UPJŠ, Košice, 2002, ISBN 80-7097-519-9
- [10] Seňová, A.: *Formy finančnej podpory v oblasti obnoviteľných zdrojov energií na Slovensku*. In: *Acta Montanistica Slovaca*. Roč.12, mimoriadne číslo 2 (2007), s. 245-250. – ISSN 1335-1788 Spôsob prístupu: <http://actamont.tuke.sk/ams2007.html>
- [11] Dvořáček, J., Sousedíková, R., Domaracká, L.: *Industrial Enterprises Bankruptcy Forecasting*. In: *Metalurgija/Metallurgy*, vol.47, (1), 2008, pp. 33-36, ISSN 0543-5846, Zagreb, Chorvátsko.
- [12] Dvořáček, J., Sousedíková, R., Domaracká, L.: *Selecting Indicators of Future Corporate Business Development*. In: *Metalurgija/Metallurgy*, vol.50, (1), 2011, pp. 53-56, ISSN 0543-5846, Zagreb, Chorvátsko.